

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDŲ IR PAVARDŽIŲ RAŠYMO ASMENS DOKUMENTUOSE ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-471, LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDŲ IR PAVARDŽIŲ RAŠYMO DOKUMENTUOSE ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-535 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARIO MINDAUGO PUIDOKO 2017 M. BIRŽELIO 19 D. PASIŪLYMO DĖL VARDŲ IR PAVARDŽIŲ RAŠYMO DOKUMENTUOSE ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-535“ PROJEKTO (toliau - Projektas) (TAP-21-531; TAIS Nr.21-24001(2))

2021-05-11 Nr.
Vilnius

Projekto rengėjai: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas: Seimo valdybos prašymu pateikti Vyriausybės išvadą dėl Vardų ir pavardžių rašymo asmens dokumentuose įstatymo projekto Nr. XIIP-471 (toliau - projektas XIIP-471), Vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projekto Nr. XIIP-535 (toliau – projektas XIIP-535) ir Seimo nario Mindaugo Puidoko 2017 m. birželio 19 d. pasiūlymo dėl vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projekto Nr. XIIP-535 (toliau – M. Puidoko siūlymai).

Dabartinė situacija:

Projektu XIIP-471 siūloma vardą ir pavardę asmens dokumentuose rašyti lietuviškais rašmenimis. Originalūs asmenvardžiai *nelietuviškais lotyniško pagrindo rašmenimis būtų įrašyti paso kitų įrašų skyriuje* ar kitoje tapatybės kortelės pusėje.

Projektu XIIP-535 siūloma dokumentuose asmens vardą ir pavardę rašyti lietuviškais rašmenimis, išskyrus atvejus nurodytus įstatyme, inter alia:

– piliečio prašymu jo vardas rašomas lotyniškos abėcėlės rašmenimis ir pagal Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos Mašininio skaitymo kelionės dokumentų taisyklės (toliau – ICAO taisyklės), jeigu vardas ir pavardė šiais rašmenimis įrašyti dokumento šaltinyje ir *dokumento šaltinis įrodo, kad asmuo arba jo protėviai pagal tiesioginę giminystės liniją turėjo kitos užsienio šalies pilietybę arba su užsieniečiu sudarė santuoką ir jo pavardę paėmė;*

– užsieniečio, kurio vardas dokumento šaltinyje įrašyti lotyniškos abėcėlės rašmenimis ir pagal ICAO taisyklės, į oficialius dokumentus nurašomi paraižiu (t.y. neperrašant lietuviškai).

M. Puidoko siūlymais yra siūlomi atskiri projekto XIIP-535 patikslinimai (žr. toliau prie Projekto esmės).

Projekto esmė: Vyriausybės išvadoje siūloma:

1. Nepritarti projektui XIIP-471 atsižvelgiant į tai, kad pagal Konstitucinio Teismo jurisprudenciją asmens vardo ir pavardės įrašas paso kitų įrašų skyriuje nelietuviškais rašmenimis neturėtų teisinės galios ir negalėtų būti oficialiai naudojamas viešajame valstybės gyvenime, taigi nebūtų sprendžiamos aktualios asmenvardžių rašybos problemos, nebūtų užtikrinama teisė į vienodą šeimos pavardę, o asmenys ir toliau susidurtų su problemomis.

2. Iš esmės pritarti projektui XIIP-535, tačiau siūlyti tikslinti pagal šias pastabas:

❖ įstatymas nustato vardų ir pavardžių rašymo pagrindinius reikalavimus oficialiuose dokumentuose. „Oficialaus dokumento“ sąvoka, kaip ji apibrėžiama Dokumentų ir archyvų įstatyme, apima bet kurį Valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų išduodamą dokumentą. Įvertinus Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, joje akcentuojama būtent piliečių asmenvardžių rašymo pase teisinė reikšmė valstybinės kalbos kaip ypatingos konstitucinės vertybės apsaugos požiūriu. Atsižvelgiant į tai, projektu svarbiausia yra reglamentuoti asmenvardžių rašymą būtent piliečių asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose ir civilinės būklės aktų įrašuose, o kituose dokumentuose vardas ir pavardė galėtų būti rašomi pagal šiuos įrašus. Todėl siūlytina visame projekto XIIP-535 tekste atsisakyti žodžių „oficialus dokumentas“, ir įstatyme įtvirtinti, kad šis įstatymas nustato vardų ir pavardžių rašymo piliečių asmens tapatybę patvirtinančiuose dokumentuose, civilinės būklės aktų įrašuose ir kituose asmeniui išduodamuose dokumentuose pagrindinius reikalavimus.

❖ projektu XIIP-535 nėra sprendžiami tautinėms mažumoms aktualūs jų asmenvardžių rašymo klausimai. Atsižvelgiant į tai siūlytina papildyti projektą nuostata, kad ne lietuvių tautybės Lietuvos piliečio prašymu jo asmenvardžiai rašomi lotyniškos abėcėlės rašmenimis ir pagal ICAO taisyklės. Atitinkamai projektas papildytinas sąvoka „ne lietuvių tautybės Lietuvos Respublikos pilietis“, apibrėžiant, kad tai pilietis, kurio tautybę Gyventojų registre nurodyta kitokia nei „lietuvis“.

❖ dokumento šaltinis projekte apibrėžiamas kaip Lietuvos ar užsienio valstybės kompetentingos institucijos sudarytas arba išduotas asmens dokumentas, kuriuo remiantis įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka išduodamas oficialus dokumentas. Atsižvelgiant į šaltinio teisinę reikšmę, bet kuris asmeniui išduotas dokumentas neturėtų būti laikomas dokumento šaltiniu (juo siūlytina laikyti asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus ir civilinės būklės aktų įrašus (gimimo, santuokos, vardo ar pavardės pakeitimo, santuokos nutraukimo), tačiau tam tikrais atvejais šaltiniu reikėtų pripažinti ir kitus oficialius dokumentus, tokius kaip teismų sprendimai ar išrašai iš registrų).

❖ Kaip pažymima Aiškinamajame rašte, asmenvardis yra unikalus konkretaus asmens tapatybės žymuo, susijęs su asmeniniu bei šeimos gyvenimu, todėl, vienoje valstybėje kaip nors pakeičiant kitos valstybės įteisintus asmens vardo ir pavardės įrašus to asmens dokumentuose, gali būti ne tik pažeidžiamos žmogaus teisės, bet ir sudaroma sunkumų asmeniui migruojant iš vienos valstybės į kitą mokslo, darbo ar asmeniniais reikalais – gali kilti papildomų problemų norint įrodyti asmens tapatybę. Atsižvelgiant į tai, siūlytina papildyti projektą ir sudaryti galimybę asmenvardžius rašyti lotyniškos abėcėlės rašmenimis ir pagal ICAO taisyklės vaikams, kurių vienas iš tėvų yra Lietuvos pilietis, o kitas – užsienietis, taip pat Lietuvos piliečiams, kurie asmenvardžius įgijo užsienio valstybėje, kurioje jie gyvena, pagal tos valstybės teisę (kitais nei santuoka ar gimimas būdais).

❖ Projekte taip pat teikiamos kitos, redakcinio pobūdžio pastabos projektui XIIP-535.

3. Iš esmės nepritarti M. Puidoko siūlymams:

❖ pasiūlymui, kad užsieniečių, įskaitant tuos, kurie dėl objektyvių priežasčių neturi dokumento šaltinio, vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose taisyklės nustatytą Valstybinę lietuvių kalbos komisija, kadangi pagal Komisijos įstatymą tai nepriklauso komisijos kompetencijai.

❖ pasiūlymui atsisakyti nuostatos, kad vardo ir pavardės rašymo tvarka nustatoma Vardų ir pavardžių rašymo taisyklėse tvirtinamose Vyriausybė, kadangi įstatymas nustatys tik pagrindinius reikalavimus, o reikalinga nustatyti ir detalesnę jų įgyvendinimo tvarką.

❖ redakcinio pobūdžio M. Puidoko pasiūlymams siūloma pritarti, atsižvelgiant į projektui XIIP-535 pateiktą pastabų turinį.

Derinimas: Projektas teiktas derinti Vidaus reikalų ministerijai, Kultūros ministerijai ir Užsienio reikalų ministerijai. Kultūros ir Užsienio reikalų ministerijos pastabų neturėjo. Projektas patikslintas pagal Vidaus reikalų ministerijos pastabas.

Atitikimas Vyriausybės programai: Projektas neprieštarauja Vyriausybės programai.

Dalykinio vertinimo išvada: Įvertinę Projektą dalykiniu požiūriu ir iš esmės jam pritardami, teikiame šią pastabą:

Nepritariame Projekto 2.2 teikiamai pastabai / siūlymui projektą XIIP-535 papildyti 3 straipsnio 3 dalimi nustatančia, kad *ne lietuvių tautybės* Lietuvos piliečio prašymu piliečio vardas ir pavardė rašomi lotyniškos abėcėlės rašmenimis ir pagal ICAO taisykles.

Siūloma norma nepagrįstai diskriminuoja asmenis jų tautybės pagrindu: ją taikant praktikoje išeitų, kad lietuvių tautybės pilietis (be jokio racionalaus pagrindo tam), skirtingai nei ne lietuvių tautybės, negalės prašyti kad jo vardas ir pavardė būtų rašomi lotyniškos abėcėlės rašmenimis ir pagal ICAO taisykles. Tai yra jei toks pilietis norėtų dėl kokių nors priežasčių, kad jo asmenvardžiai būtų rašomi lotyniškos abėcėlės rašmenimis, tai jis pirmiausia turėtų oficialiai „pasikeisti“ savo tautybę, o tik po to galėtų pakeisti savo asmenvardžių rašybą – toks elgesys tikrai neskatina teisės laikymosi bei pagarbos jai.

Atsižvelgiant į tai siūlomas nustatyti reguliavimas vertintinas kaip perteklinis ir, manytina, prieštaraujantis Konstitucijai. Todėl siūlome atsisakyti teikiamoje 3 straipsnio 3 dalyje nuorodos į „ne lietuvių tautybės“ piliečius. Atsižvelgus į šią pastabą taip pat siūlytina atsisakyti projekto XIIP-535 4 straipsnio 1 dalies kaip neaktualios (patikslinta 3 straipsnio 3 dalis visa apimtimi apimtą 4 straipsnio 1 dalies nuostatas).

Projektą siūlome teikti į **Tarpinstitucinį pasitarimą.**

Patarėjas

Audrius Kasinskas

Audrius Kasinskas, tel. +370 706 63733, el. p. audrius.kasinskas@lrv.lt